

Riigikogu juhatus
riigikogu@riigikogu.ee

Teie 30.04.2024 nr 2-3/15-97
Meie 10.05.2024 nr 5.2-2/1134-2

Vastus Riigikogu liikme kirjalikule küsimusele (KK 97)

Lugupeetud Riigikogu liige Aleksandr Tšaplõgin

Täname Teid pöördumise eest seoses Maailma Terviseorganisatsiooni (edaspidi WHO) rahvusvaheliste tervise-eeskirjade (edaspidi IHR) muudatuste ja kavandatava pandeemialeppe ratifitseerimisega.

Käesolevaga vastame Teie poolt esitatud küsimustele:

1. Miks on Rahvusvahelistes tervise-eeskirjades (IHR) tehtud muudatuste viimane tõlge dateeritud 6. veebruaril ja Pandeemialepingus (WHO CA+) 13. märtsil?

Juhime Teie tähelepanu asjaolule, et kõige viimane pandeemialeppe tekstikavandi mustand seisuga 22. aprill 2024 on avaldatud WHO vastaval veebilehel¹. Ka IHR muudatuste viimane tekstiversioon seisuga 17. aprill 2024 on avaldatud vastaval WHO veebilehel².

Nii ettepanekud IHR-i teksti muutmiseks kui ka pandeemialeppe kavand on pidevas muutumises ning läbirääkimised ei ole veel jõudnud lõpule. Läbirääkimiste käigus uuenevad mõlemad dokumendid jooksvalt ning seega ei ole piiratud ajalisi ja rahalisi ressursse arvestades otstarbekas iga tekstiversiooni tõlkida täies mahus eesti keelde. Peale IHR muudatuste ja pandeemialeppe heakskiitmist on tõlkimisega võimalik edasi liikuda.

2. Kes valitsuses tegeleb dokumentide detailidega ja millistes ringkondades neid arutatakse?

Euroopa Liidu liikmesriigid, sh Eesti, volitasid 2022. aastal pandeemialeppe ja IHR muudatuste läbirääkimistel neid esindama Euroopa Komisjoni³. See tähendab, et EL osaleb nii pandeemialeppe läbirääkimistel kui ka IHR muudatuste aruteludel ühtsena. EL liikmesriikide osalemine läbirääkimistes ühiste seisukohtadega annab ka Eestile parema läbirääkimispositsiooni ning võimaluse ühiselt ja tugevamalt EL riikide ettepanekuid esitada ja kaitsta.

¹ Valitsustevahelise läbirääkimiskogu kohtumiste kõik materjalid asuvad vastaval veebilehel:
https://apps.who.int/gb/inb/pdf_files/inb9/A_inb9_3Rev1-en.pdf

² Rahvusvaheliste tervise-eeskirjade muudatuste töögrupi läbirääkimiste materjalid asuvad vastaval veebilehel:
https://apps.who.int/gb/wgih/pdf_files/wgih8/WGIHR8_Proposed_Bureau_text-en.pdf

³ Nõukogu otsus (EL) 2022/451 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022D0451&from=ET>

Igale pandeemialeppe läbirääkimistevoorule ja IHR muudatuste töögrupi kohtumisele eelnevalt arutavad EL riigid liikmesriike puudutavad ettepanekud detailselt läbi. Kõik EL liikmesriigid peavad EL seisukohtadega olema nõus ning alati peab olema saavutatud konsensus. Eesti esindajad osalevad kõigil EL omavahelistel ettevalmistavatel läbirääkimistel ning pandeemialeppe ja IHR muudatuste läbirääkimistel.

3. Millal teatatakse nende dokumentide sisust ja nende tagajärgedest? Miks puudub nii oluliste dokumentide osas avalik diskussioon?

Pandeemialeppe läbirääkimiste ja IHR muudatuste töögrupi kohtumisi on võimalik jälgida videoülekanne vahendusel vastavatel WHO veebilehtedel⁴. Samuti on kõik kohtumiste materjalid, sh toimunud arutelude raportid ja ettevalmistatavate dokumentide kavandid, avaldatud samadel WHO veebilehtedel.

16. veebruaril 2024 toimus Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni avalik istung⁵, kus käsitleti nii pandeemialepet kui ka kavandatavaid IHR muudatusi. Istungi protokoll on avaldatud Riigikogu veebilehel⁶.

4. Kas vastab tõele, et nimetatud dokumentide ratifitseerimine muudab WHO otsused Eestile siduvaks?

Kavandatav pandeemialepe seab igale WHO liikmesriigile, kes selle leppe ratifitseerib, kohustuse ennetada, valmistuda ja reageerida tulevastele pandeemiatele. Vastutus luua pandeemiateks valmisoleku struktuurid ja võimed lasub riikidel ning iga riik saab kujundada nende konteksti ja olukorda arvesse võttes sellised meetmed ja sekkumised, mis on just neile kõige relevantsemad.

Pandeemialeppe ratifitseerimine toimub vastavalt välissuhtlemisseadusele⁷, mis sätestab välislepingute menetlemise Eesti Vabariigi poolt. Pandeemialepe võetakse vastu Maailma Terviseassambleel, seejärel esitatakse heaks kiitmiseks Vabariigi Valitsusele ning peale seda ratifitseerimiseks Riigikogule.

IHR⁸, mis võeti vastu 2005. aastal, on alates selle jõustumisest 2007. aastal olnud kõigile WHO liikmesriikidele, sh Eestile, rahvusvaheliselt siduv. Ka IHR rakendamise üheks põhiprintsiibiks on vastutus luua tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku struktuurid ja võimed riikide endi poolt ning seda lähenemist läbiräägitavate parandustega muuta ei kavatseta. IHR-i muudatused on plaanis heaks kiita 77. Maailma Terviseassambleel, peale mida on IHR-i muudatused kõigile WHO liikmesriikidele samadel alustel siduvad. Samas on liikmesriikidel, sh Eestil, võimalus esitada WHO-le teavitus, et keelduda uute IHR-i muudatuste rakendamisest 10 kuu jooksul peale nende heakskiitmist.

Kehtivas IHR-is sätestatud soovitusel ja suunised nakkushaiguste puhangute või epideemiate ennetamisel ja neile reageerimisel on Eestile olnud oluliseks sisendiks oma siseriikliku nakkushaiguste seire ja tõrje poliitika kujundamisel. Näiteks on Eesti IHR juhiseid võtnud arvesse piiril nakkushaiguste leviku tõkestamiseks vajalike meetmete kehtestamisel.⁹ Samuti

⁴ Rahvusvaheliste tervise-eeskirjade muudatuste töögrupi materjalid <https://apps.who.int/gb/wgihhr/> ja pandeemialeppe läbirääkimiste materjalid <https://apps.who.int/gb/inb/index.html>

⁵ Pressiteade ELAK avaliku istungi kohta: <https://www.riigikogu.ee/pressiteated/euroopa-liidu-asjade-komisjon-et-elak-peab-who-pandeemialeppe-teemal-avaliku-istungi/>

⁶ ELAK avaliku istungi 16.02.2024 protokoll ja materjalid: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/dokumendiregister/dokument/85bef043-f8dd-4575-885f-82e3a28dcd1>

⁷ Välissuhtlemisseadus <https://www.riigiteataja.ee/akt/131012023006>

⁸ Rahvusvahelised tervise-eeskirjad: <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/246107/9789241580496-eng.pdf?sequence=1>

⁹ 27.11.2003 a Vabariigi Valitsuse määrus nr 298 „Eesti riigipiiril eriti ohtlike nakkushaiguste leviku tõkestamise kord ja tingimused“

oleme toetunud immuniseerimispassi formaadi puhul kehtiva IHR lisas 6 esitatud vaktsineerimistöendi struktuurile.¹⁰

5. Kas nimetatud dokumentide ratifitseerimine tähendab Eestile kohustust piirata teabe levikut, mida WHO peab ebaõigeks või kahjulikuks?

Kavandatavate IHR muudatuste ja pandeemialeppe läbirääkimistel käsitletakse ka avalikkusega informatsiooni jagamist ning sellise info ohjamist, millel tõenduspõhisus puudub. Ka siin lasub vastutus WHO liikmesriikidel ning iga riik saab kujundada oma konteksti ja olukorda arvesse võttes sellised meetmed ja sekkumised, mis on just neile kõige sobivamad. WHO ei saa reguleerida liikmesriigi poolt levitatava informatsiooni sisu. Samuti ei saa WHO kohustada ühtegi riiki piirama sellise teabe levikut, mida peab ebaõigeks või kahjulikuks.

6. Rahvusvahelistes tervise-eeskirjade muudatustes on märgitud 168 korda sõna "shall", mis eesti keelde tõlgituna tähendab "peab"; WHO pandeemialepingus on sõna "shall" kasutatud 164 korda. Kas see võib tähendada, et Eesti on kohustatud kõiki neid punkte tõrkumatult ja täies mahus täitma ja sellega põhimõtteliselt loobub nende dokumentide ratifitseerimise korral osast oma suveräänsusest?

Kõige viimane pandeemialeppe tekstikavandi mustand seisuga 22. aprill 2024 on avaldatud WHO vastaval veebilehel¹¹. Ka IHR muudatuste viimane tekstiversioon seisuga 17. aprill 2024 on avaldatud vastaval WHO veebilehel¹².

WHO-le ei saa ühegi rahvusvahelise dokumendiga anda pädevust teha otsuseid suveräänsete riikide eest. WHO on ÜRO juures tegutsev rahvusvaheline terviseorganisatsioon, mille mandaat on piiritletud selle liikmesriikide, sh Eesti, heaks kiidetud konstitutsioonis. WHO põhikirjaline mandaat on juhtida ja koordineerida globaalselt tervise-alast tegevust, sh anda riikidele tõenduspõhist nõu ja tuge. Iga riik otsustab ise, kas ja kuidas vastavaid soovitusi rakendada. Nii pandeemialeppe kui ka tervise-eeskirjade muutmisel on ja jäävad alati olulisteks põhimõteteiks riikide suveräänsuse, solidaarsuse, õigluse ja inimõiguste austamine.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
 Riina Sikkut
 terviseminister

Kerli Reintamm
 Kerli.Reintamm@sm.ee

¹⁰ 23.12.2022 a tervise- ja tööministri määrus nr 94 „Immuniseerimise korraldamise nõuded“ lisa 1 ja lisa 2

¹¹ Valitsustevahelise läbirääkimiskogu kohtumiste kõik materjalid asuvad vastaval veebilehel:

https://apps.who.int/gb/inb/pdf_files/inb9/A_inb9_3Rev1-en.pdf

¹² Rahvusvaheliste tervise-eeskirjade muudatuste töögrupi läbirääkimiste materjalid asuvad vastaval veebilehel:

https://apps.who.int/gb/wgih/pdf_files/wgih8/WGIHR8_Proposed_Bureau_text-en.pdf